

საქართველოს საგარეო სავაჭრო პოლიტიკის გავლენა შემოსავლების განაწილებაზე

GEORGIAN FOREIGN TRADE POLICY IMPACT ON INCOME DISTRIBUTION

გულიკო ქათამაძე

GULIKO KATAMADZE

ეკონომიკის დოქტორი, ბათუმის
შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
ასოცირებული პროფესორი

Doctor of Economics, Associated Professor
Batumi Shota Rustaveli State University

ანოტაცია

საქართველოში შემოსავლების განაწილების საგარეო ეფექტი განსხვავებულია საზოგადოების სხვადასხვა ჯგუფისათვის. საგარეო ვაჭრობის ლიბერალიზაცია კიდევ უფრო ამდიდრებს საზოგადოების ისედაც მდიდარ ნაწილს: ბითუმად მოვაჭრეებს, ბიზნესმენებს, მსხვილ მეწარმეებს, ინვესტორებს, ბანკებს, სადაზღვევო კომპანიებს და ეკონომიკურად აქტიურ სხვა სუბიექტებს ეს მაშინ როცა საგარეო ვაჭრობა კიდევ უფრო აღარბებს საზოგადოების ისედაც ღარიბ ფენებს, რომელთაც არა აქვთ ფინანსური, ფიზიკური ან გონებრივი შესაძლებლობა აქტიურად ჩაერთოს სავაჭრო პროცესებში. შესაბამისად, ისინი უმუშევარნი ან სხვა ფორმებში დაქირავებულნი არიან.

საგარეო ვაჭრობის ლიბერალიზაცია მომგებიანია საქართველოსთვის, მაგრამ მას მაინც ბევრი მოწინააღმდეგე ჰყავს. ამის გასარკვევად საკმარისი არაა საგარეო ვაჭრობის შედეგების განხილვა მხოლოდ მთლიანი ერისათვის. ჩვენს ქვეყანაში საგარეო ვაჭრობა უშუალოდ ეხება მოსახლეობის სხვადასხვა ჯგუფთა ინტერესებს.

სავაჭრო ურთიერთობათა ლიბერალიზაციის ბევრ მოწინააღმდეგეს კარგად აქვს წარმოდგენილი მისი შედეგები. იმისათვის რომ, საგარეო ვაჭრობის თეორია გადაიქცეს გადაწყვეტილებათა მიღების ქმედით ინსტრუმენტად, საჭიროა გაირკვეს, ვისი ინტერესები ილახება თავისუფალი საგარეო სავაჭრო პოლიტიკის გატარების შედეგად.

საგარეო ვაჭრობა ზეგავლენას ახდენს ჩვენი ქვეყნის შემოსავლების განაწილებაზე მოსახლეობის იმ ჯგუფებს შორის, რომლებიც ცალკეულ საწარმოო ფაქტორთა მესაკუთრეები არიან. მაგალითად, მიწათმფლობელები, კაპიტალისტები, მენეჯერები, ფერმერები, კვალიფიცირებული მუშეები და ა. შ. საერთაშორისო ვაჭრობა, როგორც წესი, საზოგადოებას ყოფს ორ ნაწილად: ვინც იღებს და ვინც ზარალობს საგარეო ვაჭრობის ზეგავლენის შედეგად. საქონელზე შეფარდებით ფასთა ცვლილება იწვევს ერთი რომელიმე საწარმოო ფაქტორის გაძვირებას, სხვების გაიაფების ხარჯზე.

საკვანძო სიტყვები: შემოსავლების განაწილების საგარეო ეფექტი, მზარდი სექტორი, საწარმო ფაქტორთა მფლობელი, ვაჭრობის ლიბერალიზაცია, შეფარდებით ფასთა ცვლილება

Abstract

Introduction. Foreign income distribution effect in Georgia is different for different social groups. Liberalization of foreign trade will further grow rich already rich part of the society: wholesalers, businessmen, large entrepreneurs, investors, banks, insurance companies and economically active subjects that while the foreign trade further impoverishes the already poor layer of the society, who do not have the financial, physical or mental ability to be actively involved in the trading process, and they are unemployed or employed in other firms.

The purpose of statistic study is to determine the effect of our country's foreign trade policy pursued by the government of Georgia income distribution between certain groups of population.

Research methods. To achieve this goal have been used in research work possessing process has been used methods of dialectical materialism, historical, logical analysis and synthesis.

Georgia's liberal foreign trade policy will result in an even more vulnerable layers of society gets more pure. For example, if there is high tariff on shoe and clothing import, but nevertheless, the producers still have low incomes, while their customers – are rich, then, a liberal foreign trade towards the fashionable pursuit of these trade barriers are even more serious financial problems for shoes and clothes local entrepreneurs and will bring slight economy to already wealthy customers of these commodities. This will further increase unequal distribution of revenue. Therefore, foreign trade excessive liberalization is unprofitable for local entrepreneurs.

Keywords: Foreign income distribution effects, a growing sector, enterprise factors owner, trade liberalization, the relative price changes.

შესავალი

საქართველოში შემოსავლების განაწილების საგარეო ეფექტი განსხვავებულია საზოგადოების სხვადასხვა ჯგუფისათვის. საგარეო ვაჭრობის ლიბერალიზაცია კიდევ უფრო ამძღვრებს საზოგადოების ისედაც მდიდარ ნაწილს: ბითუმად მოვაჭრეებს, ბიზნესმენებს, მსხვილ მეწარმეებს, ინვესტორებს, ბანკებს, სადაზღვევო კომპანიებს და ეკონომიკურად აქტიურ სხვა სუბიექტებს ეს მაშინ როცა საგარეო ვაჭრობა კიდევ უფრო აღარბებს საზოგადოების ისედაც ღარიბ ფენებს, რომელთაც არა აქვთ ფინანსური, ფიზიკური ან გონებრივი შესაძლებლობა აქტიურად ჩაერთოს სავაჭრო პროცესებში და ისინი უმუშევარი არიან.

სტატიის კვლევის მიზანია ის, რომ დადგინდეს თუ რა გავლენას ახდენს ჩვენი ქვეყნის ხელისუფლების მიერ გატარებული საგარეო სავაჭრო პოლიტიკა საქართველოს მოსახლეობის ცალკეულ ჯგუფებს შორის შემოსავლების განაწილებაზე

კვლევის მეთოდები. ნაშრომის დამუშავების პროცესში გამოყენებულია კვლევის დიალექტიკური მატერიალიზმის, ისტორიული, ლოგიკური, ანალიზისა და სინთეზის მეთოდი.

საგარეო ვაჭრობის ლიბერალიზაცია მომგებიანია საქართველოსთვის, მაგრამ მას მაინც ბევრი მოწინააღმდეგე ჰყავს. ამის გასარკვევად საკმარისი არაა საგარეო ვაჭრობის შედეგების განხილვა მხოლოდ მთლიანი ერისათვის. ჩვენს ქვეყანაში საგარეო ვაჭრობა უშუალოდ ეხება მოსახლეობის სხვადასხვა ჯგუფთა ინტერესებს. სავაჭრო ურთიერთობათა ლიბერალიზაციის ბევრ მოწინააღმდეგეს კარგად აქვს წარმოდგენილი მისი შედეგები. იმისათვის რომ, საგარეო ვაჭრობის თეორია გადაიქცეს გადაწყვეტილებათა მიღების ქმედით ინსტრუმენტად, საჭიროა გაირკვეს, ვისი ინტერესები ილახება თავისუფალი საგარეო სავაჭრო პოლიტიკის გატარების შედეგად. საგარეო ვაჭრობა ზეგავლენას ახდენს ჩვენი ქვეყნის შემოსავლების განაწილებაზე მოსახლეობის იმ ჯგუფებს შორის, რომლებიც ცალკეულ საწარმოო ფაქტორთა მესაკუთრეები არიან. მაგ, მიწათმფლობელები, კაპიტალისტები, მენეჯერები, ფერმერები და ა.შ. საერთაშორისო ვაჭრობა საზოგადოებას ყოფს ორ ნაწილად: 1. ვინც იკებს და 2. ვინც ზარალობს საგარეო ვაჭრობის გავლენის შედეგად. საქონელზე შეფარდებით ფასთა ცვლილება იწვევს ერთი რომელიმე საწარმოო ფაქტორის გაძვირებას, სხვა ფაქტორების გაიაფების ხარჯზე.

საქართველოში საგარეო ვაჭრობის გავლენა პროდუქციის წარმოების მოცულობასა და საწარმოო ფაქტორთა ფასებზე დროის ხანმოკლე ასპექტში სრულიად განსხვავებულია დროის ხანგრძლივ პერიოდში მის მიერ პროდუქციის წარმოების მოცულობასა და საწარმოო

ფაქტორთა ფასებზე მოხდენილ ზეგავლენასთან შედარებით. საგარეო ვაჭრობის ლიბერალიზაცია ჩვენს პარტნიორ ქვეყნებში იწვევს ფასთა დონეების სულ უფრო დაახლოებას. სწორედ ფასთა შორის სხვაობის შენარჩუნება ასტიმულირებს ვაჭრებს, იმოქმედონ ისე რომ, ეს სხვაობა გაქრეს. საგარეო ვაჭრობის დამყარებამდე ჩვენს ქვეყანაში იაფი იყო ის პროდუქცია, რომელიც მზადდებოდა ჭარბი საწარმოო ფაქტორებით და პირიქით. საგარეო ვაჭრობის გახსნის შემდეგ მოთხოვნა გაიზარდა იაფ პროდუქციაზე და იგი შემცირდა ძვირ პროდუქციაზე.

ცალკეულ საქონელზე დაწესებულ ახალ ფასებზე რეაგირებენ მწარმოებლებიც. ისინი რესურსების გარკვეულ რაოდენობას გადაისვრიან გაიაფებული პროდუქციის წარმოებიდან გაძვირებული პროდუქციის წარმოებაში. წარმოების სტრუქტურულმა ცვლილებამ გამოიწვია წარმოების ფაქტორებზე მოთხოვნის სტრუქტურული ცვლილებაც. მზარდ სექტორში საჭირო გახდა დამატებითი საწარმოო ფაქტორების მოზიდვა, რომლებიც, თავის მხრივ, გამოთავისუფლდნენ კლებადი სექტორებიდან. წარმოების ფაქტორებზე მოთხოვნის ცვლილების შედეგი დროის ხანმოკლე და ხანგრძლივ პერიოდში განსხვავებულია ერთმანეთისაგან.

დროის ხანმოკლე პერიოდში, როდესაც წარმოების ფაქტორები ჯერ კიდევ დაკავებული იყო ძველ საწარმოო პროცესებში, წარმოების ფაქტორთა ბაზრები გამოსული იყო წონასწორობიდან. მათ, ვინც ფლობდნენ მზარდი მოთხოვნის მქონე საწარმოო ფაქტორებს, ბუნებრივია, მოიგეს, ხოლო კლებადი მოთხოვნის მქონე საწარმოო ფაქტორთა მფლობელები კი – დაზარალდნენ. დროის ხანმოკლე პერიოდში მზარდ სექტორში გამოყენებულ საწარმოო ფაქტორებზე მოთხოვნა, და შესაბამისად ფასები მკვეთრად გაიზარდა, ხოლო კლებად სექტორში კი – პირიქით, დაეცა. ამრიგად, დროის ხანმოკლე ინტერვალში საქართველოში საგარეო ვაჭრობიდან მოგების ან ზარალის მიღება განისაზღვრა ამა თუ იმ სექტორზე მათი მიკუთვნებადობის მიხედვით. მოიგო მზარდ სექტორში მოქმედ ფაქტორთა მფლობელებმა, ხოლო დაზარალდა კლებადი საწარმოო სექტორში გამოყენებულ ფაქტორთა მფლობელები.

წარმოების ფაქტორებზე დაწესებულ ფასთა რეაქცია გრძელვადიან ასპექტში სრულიად განსხვავებულია დროის ხანმოკლე ასპექტთან შედარებით. მხოლოდ მოგვიანებით შეეჩვევიან წარმოების ერთი და იგივე ფაქტორთა მფლობელები ვითარების შეცვლას. საქართველოში დაბალანაზღაურებადი კლებადი სექტორებიდან საწარმოო ფაქტორებმა გადაინაცვლეს მაღალანაზღაურებად მზარდ სექტორებში. ასე, რომ ხანგრძლივ პერიოდში ყველა (როგორც მზარდ, ისე კლებად) სექტორში ერთიდაიგივე საწარმოო ფაქტორის ანაზღაურება საბოლოოდ

გათანბრდა. ბუნებრივია ისმის ასეთი კითხვა: თუ საწარმოო ფაქტორები პასუხობენ იმ სექტორებში გადანაწილებას, სადაც ანაზღაურება მათზე მაღალია, მაშინ ხომ არ დაუბრუნდება მათი ფასები საგარეო ვაჭრობის დამყარებამდე არსებულ დონეს? უნდა ითქვას, რომ „არ დაუბრუნდება“. მზარდ სექტორში გამოყენებულ საწარმოო ფაქტორთა კომბინაცია არაფრით არ შეესაბამება კლებად სექტორში გამოყენებულ საწარმოო ფაქტორთა კომბინაციას.

მიღებული დასკვნები გამომდინარეობს წარმოების ფაქტორებზე მოთხოვნის უთანასწორო ცვლილებით. თუ მზარდი სექტორი ზოგიერთ ფაქტორს საჭიროებს ჭარბი რაოდენობით, სხვებს კი - ნაკლებად, კლებად სექტორში ამ საწარმოო ფაქტორთა გამოყენების ინტენსიურობა სრულიად სხვაგვარია, ან უფრო მეტიც, შეიძლება - საპირისპიროც. შესაბამისად წარმოების იმ ფაქტორთა მოცულობა, რომელიც საჭიროა მზარდ სექტორში წარმოების გასაფართოებლად, ვერაფრით ვერ შეესაბამება იმ საწარმოო ფაქტორთა მოცულობას, რაც გამოთავისუფლდა კლებად სექტორში, ვიდრე არ მოხდება ფასთა კორექტირება; ჩვენს ქვეყანაში წარმოების ფაქტორებზე ახალ ფასთა ცვლილება ხორციელდება ეროვნულ ბაზარზე, საგარეო ვაჭრობის ზეგავლენის წყალობით, არსებულ საწარმოო ფაქტორებზე ახლად შექმნილი (განახლებული) მოთხოვნისა და მიწოდების შესაბამისად. ყველა სექტორში ადრინდელთან შედარებით მაღალი ანაზღაურება დაწესდა იმ ფაქტორებზე, რომლებზედაც განახლებული მოთხოვნა მკვეთრად აჭარბებს ვაჭრობამდე არსებულ მოთხოვნის ძველ დონეს, ხოლო განახლებული მიწოდება კი ჩამორჩება ძველს, და პირიქით. საშუალოდ ყველა სექტორში დაწესდა ძველთან შედარებით დაბალი ფასები იმ ფაქტორებზე, რომლებზეც განახლებული მოთხოვნა ჩამორჩება ვაჭრობამდე არსებულს, ხოლო მათი მიწოდება კი მეტია მათ საჭიროებაზე.

თუმცა ყველა სექტორში ერთი და იგივე საწარმოო ფაქტორთა ფასები გათანაბრდა, მაგრამ ისინი არ დაუბრუნდა ფასთა ძველ დონეს, არამედ შედარებით უფრო მაღალი დონის წონასწორული ფასები დაწესდა იმ ფაქტორებზე, რომლებზეც განახლებული მოთხოვნა ბევრად აჭარბებდა განახლებულ ერთობლივ მიწოდებას ყველა სექტორში, ვიდრე იყო ძველი ერთობლივი მოთხოვნა-მიწოდების თანაფარდობა. ხოლო ფასთა შედარებით უფრო დაბალი წონასწორული დონე დაწესდა იმ ფაქტორებზე, რომლებზეც განახლებული ერთობლივი მოთხოვნა ბევრად უფრო მეტად ჩამორჩა განახლებულ ერთობლივ მიწოდებას ყველა სექტორში, ვიდრე ძველი მოთხოვნა - ძველ ერთობლივ მიწოდებას, რომელიც იყო საგარეო ვაჭრობის დამყარებამდე. ამდენად, დროის ხანგრძლივ პერიოდში საწარმოო ფაქტორებზე ფასთა ცვლილების ტენ-

დენციამ საპირისპირო სახე მიიღო ხანმოკლე პერიოდთან შედარებით.

ამრიგად, საგარეო ვაჭრობამ საქართველოში გამოიწვია მოსახლეობის ერთი ნაწილის გამდიდრება და მეორის დაღარიბება. სტატისტიკა მოწმობს, რომ განვითარებული სამრეწველო ქვეყნების საწარმოო რესურსებით უზრუნველყოფის სტრუქტურა თანდათანობით თანაბრდება. ეს იმას ნიშნავს რომ, ჰექშერ-ოლინის თეორია, რომელიც წარმოების ფაქტორების შეფარდებით უზრუნველყოფაში ქვეყნებს შორის არსებული განსხვავების გათვალისწინებაზეა აგებული, თანდათან დაძველდა. გარდა ამისა, საერთაშორისო ვაჭრობის სიმძიმის ცენტრმა ნელ-ნელა გადაინაცვლა ერთნაირად მაღალი შემოსავლების მქონე ქვეყნებს შორის „მსგავსი“ საქონლით ვაჭრობაზე და არა ერთმანეთისაგან სრულიად განსხვავებული საქონლით ვაჭრობისაკენ, როგორც ამას ჰექშერ-ოლინის თეორია მიიჩნევდა საჭიროდ [1. გვ.75].

ჰექშერ-ოლინის თეორიის პრაქტიკასთან შედარებისა და მისი ამხსნელუნარიანობის ანალიზი იძლევა შემდეგი სამი დასკვნის გაკეთების საშუალებას: 1. სხვადასხვა სახის საქონლის წარმოებაში ფაქტორები სხვადასხვაგვარი კომბინაციით გამოიყენება; 2. წარმოების ფაქტორებით ქვეყნების შეფარდებითი უზრუნველყოფა ერთნაირი არ არის; 3. ქვეყნები ცდილობენ იმ საქონლისა და მომსახურების გატანას, რომლის წარმოებაშიც ინტენსიურად გამოიყენება ჭარბი ფაქტორები და პირიქით, შემოაქვთ ის საქონელი და მომსახურება, რომლის წარმოებაშიც ინტენსიურად გამოიყენება დეფიციტური ფაქტორები [2. გვ. - 45].

სტოლპერმა და სამუელსონმა დაამტკიცეს, რომ მიღებული შედეგები არაა დამოკიდებული იმაზე, თუ რა სახის საქონელი მოიხმარება საზოგადოების მიერ მათი პირადი მოთხოვნის დაკმაყოფილების მიზნით. ეს დასკვნა ეწინააღმდეგება მანამდე მოღვაწე ეკონომისტთა შეხედულებებს, იმის შესახებ, რომ თუ შემცირებული ხელფასის მქონე მომხმარებლები თავიანთ შემოსავლებს დახარჯავენ მხოლოდ გაიაფებული საწარმოო ფაქტორებით დამზადებულ საქონელთა შექენაზე, მაშინ ამით თითქოს მათი ეკონომიკური მდგომარეობა არათუ გაუარესდებოდა, არამედ შეიძლება გაუმჯობესდებოდა კიდევ. სტოლპერმა და სამუელსონმა აჩვენეს, რომ ეს ასე არ არის. ამას ადასტურებს როლანდ ჯონსონის თეორია, რომელიც ცნობილია „გაძლიერების ეფექტის“ სახელწოდებით. მისი არსი მდგომარეობს შემდეგში: „საქონელზე ფასთა 10 %-იანი ზრდა იწვევს მის წარმოებაში ინტენსიურად გამოყენებულ საწარმოო ფაქტორთა ღირებულების კიდევ უფრო (10 %-ზე მეტად) ზრდას და პირიქით.“

ამრიგად, წარმოების ფაქტორთა ღირებულებებს შორის არსებულ თანაფარდობათა ცვლი-

ლება გაცილებით უფრო სწრაფად იზრდება, ვიდრე მათგან წარმოებულ საქონელზე დაწესებულ ფასთა თანაფარდობაში მომხდარი ცვლილება. აქედან გამომდინარე შეიძლება გავაკეთოთ ასეთი დასკვნა: რაც უფრო მეტი ფაქტორი დასპეციალიზდება ექსპორტის წარმოებაში, მით უფრო მოიგებს ჩვენი ქვეყანა საგარეო ვაჭრობიდან და პირიქით, რაც უფრო მეტი ფაქტორი კონცენტრირდება იმპორტთან კონკურენციაში მყოფ დარგებში, მით უფრო დაზარალებული იქნება ვარაუდით საკმაოდ საფუძვლიანია. რაც უფრო დიდხანს დარჩება საწარმოო ფაქტორი საექსპორტო დარგში სპეციალიზირებული, მით უფრო მეტად მოიგებს ამ ფაქტორის მფლობელები ჩვენი ქვეყნის საგარეო ვაჭრობის ლიბერალიზაციის შედეგად, ხოლო რაც უფრო დიდხანს დარჩება ფაქტორი იმპორტზემცველ დარგში ორიენტირებული, მით უფრო მოიგებს ამ ფაქტორთა მფლობელები საქართველოს საგარეო ვაჭრობის შეზღუდვის შედეგად.

ფაქტორს, რომელიც მხოლოდ ერთ წარმოებაში გამოიყენება, მუდმივ ხვედრით წილს დაიჭერს ამ საქონლის სარეალიზაციო ფასში. ჩვენი ქვეყნისთვის ამის კარგი მაგალითია ფერმერის მიწა, რომელიც სხვა პროდუქციის საწარმოებლად ვერ გამოიყენება. მაგრამ აქ შედეგი განსხვავებულია დროის ხანმოკლე და ხანგრძლივ პერიოდში. დროის გრძელვადიან ასპექტში მიწა შეიძლება ერთი პროდუქციის წარმოებიდან გადაინაცვლოს მეორის წარმოებაში. საერთაშორისო გაცვლის წყალობით, „ჭარბი საწარმოო ფაქტორებით გაჯერებული“ საქონელი ექსპორტირდება უცხოეთში „დეფიციტური ფაქტორებით გაჯერებული“ საქონელზე გაცვლის მიზნით. წარმოების ყოველი ფაქტორი (საქონელში განთავსებული) თავად გადაადგილება იმ ქვეყანაში, რომელიც საგარეო ვაჭრობის დამყარებამდე განიცდიდა მის დეფიციტს.

ერთიდაიგივე კვალიფიკაციის მუშახელი სხვადასხვა ქვეყანაში ერთსადაიმეცე სამუშაოს შესრულებაზე იღებს შრომის სრულიად განსხვავებულ ანაზღაურებას და მათ ხელფასებს შორის არსებული სხვაობა დროთა განმავლობაში კიდევ უფრო იზრდება. სწორედ ამან განაპირობა ჩვენი ქვეყნიდან უცხოეთში სამუშაო ძალის მასობრივი ემიგრაცია. საგარეო ვაჭრობის ლიბერალიზაციის შედეგად, წარმოების მზარდი სექტორები საქართველოს მოეწოდინა საექსპორტო დარგებად, ხოლო კლებადი სექტორები კი იმპორტზემცველადი პროდუქციის მწარმოებელ დარგებად. შესაბამისად მზარდ (საექსპორტო) სექტორში გამოყენებულ ექსპორტზე ორიენტირებულ საწარმოო ფაქტორთა შემოსავლები გაიზარდა, ხოლო კლებად (იმპორტთან კონკურენციაში მყოფ) სექტორში გამოყენებულ იმპორტზემცველადი საწარმოო ფაქტორთა შემოსავლები კი შემცირდა. ამიტომ, საგარეო ვაჭრობის ლიბერალიზაციით დაინტე-

რესებულნი არიან ჩვენი ქვეყნის ექსპორტზე ორიენტირებული საწარმოო ფაქტორები, ხოლო საგარეო ვაჭრობის შეზღუდვისათვის კი იბრძვიან იმპორტზემცველადი საწარმოო ფაქტორთა მფლობელები, რადგანაც საგარეო ვაჭრობის ლიბერალიზაციით ისინი ზარალდებიან.

საგარეო ვაჭრობის გავლენა მოსახლეობის ცალკეულ ჯგუფთა ეკონომიკურ მდგომარეობაზე მარტო წარმოების ფაქტორთა სპეციალიზაციის დონესა და მიმართულებაზე არ არის დამოკიდებული, არამედ იგი დაკავშირებულია ასევე ამ ფაქტორების მფლობელთა მიერ შესყიდული საქონლისა და მომსახურების მოხმარების სტრუქტურასთანაც. ეს იმით არის გამოწვეული, რომ გარდა საექსპორტო და იმპორტზემცველადი დარგებში გამოყენებული საწარმო ფაქტორებისა, ეკონომიკაში არსებობს ე. წ. „შუალედურ“ ფაქტორთა მთელი მასა, რომლებიც არ არიან სპეციალიზირებულნი, არც საექსპორტო და არც იმპორტზემცველადი დარგებში. წარმოების ასეთ „შუალედურ“ ფაქტორებზე საგარეო ვაჭრობის მიერ მოხდენილი ზეგავლენა დამოკიდებულია, არა მიწოდების პირობებზე, არამედ ამ ე. წ. „შუალედურ“ ფაქტორთა მფლობელების მიერ საქონლისა და მომსახურების მოხმარების სტრუქტურაზე, კერძოდ იმაზე, თავიანთი მოხმარების სტრუქტურაში რომელი პროდუქციის – საექსპორტო, თუ საიმპორტო საქონლის შექმნაზე ხარჯავენ ისინი თავიანთი შემოსავლების უდიდეს ნაწილს.

თუ წარმოების ფაქტორთა მფლობელები თავიანთ შემოსავლებს ძირითადად ხარჯავენ იმპორტული პროდუქციის შექმნაზე, მაშინ ჩვენს ქვეყანაში ვაჭრობის ლიბერალიზაცია მათთვის მომგებიანია და პირიქით, თუ მათი შემოსავლების დიდი ნაწილი იხარჯება საექსპორტო საქონლის შექმნაზე, მაშინ მათთვის საგარეო ვაჭრობის ლიბერალიზაცია წამგებიანია.

ამდენად, წარმოების „შუალედურ“ ფაქტორთა მფლობელების პოზიცია მიწოდების მხრიდან გაურკვეველია და დამოკიდებულია მათ მიერ საქონლისა და მომსახურების მოხმარების სტრუქტურაზე. რამდენადაც, ადგილობრივი პროდუქციის უცხოეთში ექსპორტი იმდენად ვერ ზრდის მის ეროვნულ ფასს (ჩაკეტილ ეკონომიკაში მასზე არსებულ ფასებთან შედარებით), ვიდრე იმპორტული პროდუქცია უფრო მეტად ამცირებს იმპორტზემცველადი პროდუქციის ფასს (ჩაკეტილ ეკონომიკაში მასზე არსებულ ფასებთან შედარებით). ამიტომ მიგვაჩნია რომ, საქართველოში „შუალედურ“ საწარმოო ფაქტორთა მფლობელები, საგარეო ვაჭრობის ლიბერალიზაციით უნდა იყვნენ დაინტერესებული [4. გვ. – 43].

ამრიგად, საქართველოს მიერ განხორციელებული ლიბერალური საგარეო სავაჭრო პოლიტიკის შედეგად კიდევ უფრო ლატაკდება საზოგადოების სოციალურად დაუცველი ფენა.

მაგ., თუ ფეხსაცმლის და ტანსაცმლის იმპორტზე მაღალი ტარიფია დაწესებული, მაგრამ მიუხედავად ამისა, მათ მწარმოებლებს მაინც დაბალი შემოსავლები აქვთ, ხოლო მათი მომხმარებელი კი – მდიდარია, მაშინ, ლიბერალური საგარეო ვაჭრობისაკენ მოდური სწრაფვის მიზნით, ამ საგარეო შეზღუდვების მოხსნა კიდევ უფრო გააღრმავებს ფეხსაცმლისა და ტანსაცმლის ადგილობრივ მწარმოებლებს და უმნიშვნელო ეკონომიას გაუკეთებს ამ საქონელთა ისედაც მდიდარ მომხმარებელს. ეს კი შემოსავლების უთანასწოროდ გადანაწილებას კიდევ უფრო გააღრმავებს. ამიტომ, საგარეო ვაჭრობის ზედმეტი ლიბერალიზაცია საქართველოს ადგილობრივი მწარმოებლებისათვის წამგებიანია.

დასკვნა

ამრიგად, საგარეო პოლიტიკის შესახებ ჩვენს მიერ ჩატარებული კვლევა ამტკიცებს იმას, რომ სახელმწიფოთა ეკონომიკური ზრდის ტემპების დაჩქარებას მნიშვნელოვნად უწყობს ხელს საგარეო ვაჭრობის არა ჩაკეტვა, არამედ მისი მიზნობრივი, სახელმწიფო ინტერესების მიხედვით რეგულირება, მაგრამ თუ გადავხედავთ საქართველოს მიერ პრაქტიკაში გატარებულ საგარეო პოლიტიკას დავინახავთ, რომ იგი ზედმეტად არის ლიბერალიზებული. საქართველოს საგარეო პოლიტიკა საგრძნობლად იხრება „ფულის ტოლფასოვნების“ კრიტერიუმიდან სხვა ნორმატივებზე. საგარეო საგარეო პოლიტიკის პრაქტიკაში რეალიზაციისას ჩვენი ქვეყნის სამთავრობო გადაწყვეტილებები მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს თეორიული საგარეო პოლიტიკის ცვლილებაზე, მისი ზედმეტად ლიბერალიზაციის კუთხით.

კვლევის ძირითადი თეორიული და პრაქტიკული შედეგები გამოიხატება საქართველოს შე-

მოსავლების გადანაწილებაში საგარეო საგარეო პოლიტიკის ინსტრუმენტების არაეფექტურად გამოყენების დასაბუთებაში. ნაშრომის კვლევის შედეგად მიღებული თეორიული და მეთოდოლოგიური შედეგები გამოადგებათ შემოსავლების გადანაწილებით დაინტერესებულ მეცნიერ-მუშაკებს, ხოლო კვლევის პრაქტიკული შედეგები კი შეიძლება გამოყენებულ იქნეს საქართველოს საგადასახადო ორგანოების, ფინანსთა სამინისტროს შემოსავლების სამსახურის მუშაკებისა და ჩვენი ქვეყნის საზოგადოების სხვადასხვა ფენის მიერ.

რეკომენდაციები. ამრიგად, საქართველოს ეკონომიკაში შემოსავლების გადანაწილებაზე უდიდეს გავლენას ახდენს შესაბამის სახელმწიფო უწყებათა მიერ საგარეო პოლიტიკის ბერკეტების სწორად წარმართვა, რაც მოითხოვს შემდეგ ღონისძიებათა გატარებას:

1. ჩვენ ქვეყნის საგარეო პოლიტიკის გადაწყვეტილების მიღებისქმედით ინსტრუმენტად გადაქცევისათვის, საჭიროა გაირკვეს ვისი ინტერესი ილახება ვაჭრობის ლიბერალიზაციით;
2. საჭიროა დადგინდეს თუ რა გავლენას ახდენს ჩვენი ქვეყნის ხელისუფლების მიერ გატარებული საგარეო პოლიტიკა ცალკეულ ჯგუფებს შორის შემოსავლების განაწილებაზე;
3. რაც უფრო მეტი ფაქტორი დასაძვინჯებელია ექსპორტის წარმოებაში, მით უფრო მოიგებს ჩვენი ქვეყანა საგარეო ვაჭრობიდან და პირიქით;
4. რაც უფრო დიდხანს დარჩება საწარმოო ფაქტორი საექსპორტო დარგში მით უფრო მოიგებს ამ ფაქტორის მფლობელები ჩვენი ქვეყნის ვაჭრობის ლიბერალიზაციის შედეგად;
5. საქართველოში „შუალედურ“ საწარმოო

ლიტერატურა

1. ლინდერტი პ. ჰ. საერთაშორისო ეკონომიკა. გამომცემლობა „სიახლე“ თბილისი 2009 წ. გვ. 365;
2. ქათამაძე დ. საერთაშორისო ეკონომიკური ურთიერთობები. გამომცემლობა „ბათუმის უნივერსიტეტი“, ბათუმი, 2008 წ. გვ-400
3. Международные экономические отношения. Учебник. \Под ред. Б. М. Смитиенко. Москва. Изд. «ИНФРА—М». 2005 г. 514—с.
4. www.GeoStat.Ge. სტატისტიკის ეროვნული სამსახური-საგარეო ეკონომიკური ურთიერთობები.

REFERENCES

1. P. H. Lindert International Economics. publishing house “News” Tbilisi, 2009. pg.. 365;
2. D. Katamadze. International economic relations. the publishing house “Batumi University”, Batumi, 2008 წ. pg-400;
3. International economic relations. Textbook. \ Edited by B. M. Smitienko. Moscow. publishing house “INFRA-M”, 2005, pg.-514.
4. National Statistics Office Supplies of Georgia -The Ministry of Foreign Economic Relations